

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12 "
Pe 1 lună . 2 "

Nr. de Duminică
pe un an 4 Cor. — Pen-
tra România și America
10 Cor.

Nr. de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
un an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Deák Ferenc-utca 20.

INSERȚIUNILE
se primesc la adm. in-
trație.
Manuscrise nu se în-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Explicarea nedumeririlor.

(R) În cei doi numeri dintâi ai noului confrate »Viitorul« din București s'a publicat, zilele acestea, o interesantă convorbire pe care redactorul (P. Locusteanu) numitului ziar a avut-o cu părintele dr. V. Lucaciu, deputat al Beiușului.

Noul nostru confrate a pus în discuție o chestie asupra căreia la noi s'au frământat mulți buni luptători și noi primisem d'afară un articol judicios, dar din motive pe cari lesne le va înțelege orșicine, ne-am ferit cu toții de discuție. Acum însă, după ce chestia a fost abordată de chiar cel interesat în cauză, nu mai sunt motive cari să ne îndemne a păstra tăcere.

»Am auzit — a zis confratele nostru — că unii naționaliști vă fac imputarea că ați fost prea legal și prea conciliant în discursul cu care v'ați inaugurat, așa zicând, activitatea parlamentară«.

La acestea părintele dr. V. Lucaciu a răspuns următoarele:

— »Vezi, dle, asta e un simptom bolnăvicios la noi, care arată o nematuritate politică sau, să nu fiu așa de aspru în judecată, arată o nervositate în unii fii ai națiunii cari se ocupă și cu politica. Și nu mă mir. Din contră, ar fi motive cari ar putea chiar să justifice această nervositate.

»Da, ce avem noi mai scump ca idealul nostru național? De ce ne temem noi mai tare decât de umbrirea sau, ferească Dumnezeu, de înșosirea ori distrugerea acestui ideal? *Realizarea lui, libertatea și independența noastră națională în Ungaria, în cadrele Statului Ungar, formează idealul nostru național.* Cine se atinge de acest

ideal e dușmanul nostru de moarte, e inamic al Tronului și trădător de țară. Și avem trebuință de toată inima, de toată puterea caracterului, de energii potentate până la entuziasm ca să putem lucra pentru realizarea acestui ideal. Și când în avântul tău patriotic te pui la lucru pentru realizarea acestui ideal, nu mă mir că inimile geloase pentru a vedea ferit de orice greșală mărețul stindard național ca și în o anumită confuzie când aud că părintele Lucaciu vorbește de patriotism în parlamentul din Budapesta, în legătură cu patria Ungară. Și în momentul acesta de confuzie și de zăpăceală, uită toată vieța și activitatea părintelui Lucaciu, și îi cuprinde o durere când li-se pare că văd că și părintele Lucaciu și poate și soții săi de luptă au slăbit, și, Doamne ferește, de dragul a nu știu cine și nu știu ce, dă pe coarda de împăciuire, abandonând, fie și pe un moment, marele ideal național.

»Ce să răspund eu la aceste preocupări ale fraților mei iubiți? Dacă nu mi pot realiza idealul cu vărsarea sângelui și cu jertfirea vieții, voi lupta pentru mândrul nostru ideal cu armele politice înțelepte și cuceritoare.

Se poate ca așa să fie: un simptom bolnăvicios... Și atunci însă »nematuritatea politică« s'a manifestat întâi între tovarășii de luptă ai deputatului de Beiuș, căci noi așa știm: după vorbirea părintelui Lucaciu unii deputați au fost cei dintâi, cari și-au exprimat oarecare nedumerire ori să-i zicem — surprindere.

Și asta-i lesne de înțeles.

Dintre toți deputații, trecutul cel mai bogat în lupte îl are părintele Lucaciu. Dsa a fost mai cu îndârjire prigunit de procurori, dintre toți luptătorii, dsa a stat mai mult în temniță; la marele proces al memorandumului dsa singur a fost aflat atât de periculos, încât să i se croiască 5 ani de

temniță, la alegerile din 1905 și 1906 împotriva dsa s'a dus campania cea mai sălbatică și când în urmă a fost ales la Beiuș, guvern, partide și ziare maghiare au tipat ca din gura șarpelui... Intră Lucaciu în dietă, gata-i cu noi, — acesta era refrenul și măcar că n'a fost alegere mai curată, i-au atacat mandatul și unele ziare îndemneau pe deputații unguri să nu-l rabde între ei, ci să-l dea afară, ca pe Vaida.

România întreagă știe apoi, că un combatant mai strașnic n'avem decât părintele Lucaciu: voce, prestație, duh, cultură, ripostă bogată, intransigență și hotărâre energică, iată arsenalul său. Și cum a intrat în dietă în împrejurări extraordinare: după o campanie electorală dintre cele mai înfricoșate, după ce Vaida a fost dat afară din dietă, după ce s'a vărsat atâta sânge și nu se făcuse nici o interpelare..., toți ne-am așteptat ca leul dela Sisești, care atâta timp stase departe de lupte, să-și ia acum revanșa: să atace fără cruțare, să tune și să fulgere, să scuture oligarhia și să provoace în dietă o învălmășală mai cumplită decât pe vremea lui Vaida...

Când colo ne-am ales cu un discurs — diplomatic! Foarte frumos, ascultat de unguri *surprinși*, căci și ei se așteptaseră la atacuri violente, pe când părintele Lucaciu întindea ramura de maslin.

Departe de noi să-l învinovățim. În urma dovezilor de iubire ce i-am dat, ne simțim la adăpost de orice bănuială că am scrie pentru a-l critica.

Dar în interesul cauzei, pe care împreună

FOIȚA ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

Limba universală esperanto.

Nu de mult s'a ținut la Cambridge, în celebra universitate engleză, al treilea congres al esperantiștilor. Cu ocazia aceasta credem nimerit a spune cetitorilor noștri câteva cuvinte, în treacăt asupra limbii esperanto, care tinde a lua din ce în ce mai mare desvoltare răspândindu-se în toate colțurile întregului univers.

Sunt atâția ani de zile, de când minți luminate s'au tot frământat a pune capăt babiloniei limbilor, revinând într'un mănunchiu, esența tuturor, pentru a crea ura mai lesnicioasă, cât mai ușoară și fără prea multe întortochești pentru a putea fi adaptată tuturor popoarelor, celor civilizate cât și celor mai înapoiate. Mai acum câțiva vreme limba Volapük a abatelui Schleyer, dădu un moment iluzia că strădania a ajuns la bun sfârșit. Apoi cea neutrală, panromană și universală ale dlui Molnar. Dar nici una nu putu prinde rădăcini. Fiecare avea oarecari merite bazate, dar fură totuși imposibile. Singura care avu oarecare importanță fu cea Volapük, de scurtă durată însă, sfârșind mai pe urmă în ridicol, nemeritat de altfel.

Un modest savant polonez, d-rul Zamenhof după multe și multe sforțări se pare că ar fi atins ținta desăvârșit. După ce a studiat 27 de limbi din cele mai uzitate pe suprafața globului, se hotărî a se servi întru construirea limbii, pentru care el își consacră viața, numai de rădăcinile cele mai comune, deci cele mai cunoscute.

El creă o gramatică de o simplitate fără seamăn, necontinând toată, decât 16 reguli, și cari se pot învăța într'o oră numai. Nu are decât un articol, o singură conjugare cu o singură terminație pentru toate persoanele și numai două cazuri, nominativul și acuzativul.

Vocabularul este de asemenea extrem de simplită. Prin întrebunțarea unui oarecare număr de afixe și sufixe, adăogată la rădăcina principală se formează cuvântul, exprimând o idee complexă, prin mijlocul diferitelor idei primitive din care se compune.

Când drul Zamenhof interpretase construcția limbii acesteia, pe care o boteză, esperanto avu în vedere primul rând, singura condiție care i-ar putea asigura existența vecinică, simplitatea. — Și tocmai pentru aceasta, de îndală a și prins. Un om cult poate învăța limba esperanto, în câteva ceasuri, recunoscând dintr'odată cea mai mare parte din cuvinte. Cei mai primitivi pot întârziă câteva ore, dar odată, asimilând progresele devin repede și peste puțină ca în trei luni să nu poată poseda întreg rostul limbii esperanto. Un japonez s'ar fi exprimat că pentru compatrioții săi, o lună e suficient comptând în fiecare zi o oră de studiu.

Dăm aci câteva exemple din cuvintele limbii esperanto:

A înseamnă un adjectiv, d. e. hom (om) — homa (omenesc); acid (acid, acru) ag (etate) ali (altul) alumet (chibrit); bala (a mătură) baston (baston) bape (a boteză), bon (bun), bust (bust), cent (o sută), cigared (țigară), citron (lămâe), dauc (a dansă), danger (pericol) daur (a dură), defend

(a apăra); E termină adverbul, d. e.: bon e — (bine); Ec, calitate, d. e. bonec (bunătațe). Exprim (a exprima), etag (etai), etern (etern), facil (ușor) fenestr (fereastră) fluid (lichid), fum (fum), gai (vesel), gard (a păstră), grad (mare), grav (grav), ha (ah), honest (onest), hotel (otel), humil (umil); I însemnează, informativul, d. e.: laud (a laudă), instru (a instrui), insul (insulă), inter (între), jun (tinăr), just (drept), jand (Joi), kaf (cafea) kompren (a înțelege), konserv (a conserva), konsil (a consilia), kvin (cinci), lev (a se scula) liter (literă), magazin (magazin), mal (rău), murmur (a murmură), naz (nas) nev (nepot), nombr (număr); O însemnează substantivul. Ombr (umbră), or (aur), pac (pace), perd (a pierde), post (post), pro (pentru), regul (regulă), rond (rond), Sabat (Sâmbătă) sel (sare), terur (teroare), tomb (a cădea), tromp (a înșelă).

U însemnează imperativul; — uz (a întrebunța) urs (urs); Vid (gol) Ventre (vintre) Vilon (violină) Vitz (striclă); și așa mai departe, sumedenie de cuvinte cari dacă nu își au apropiere direct ca românește, atunci se alipesc de limba și înțelesul francez, căci mai toate își au rădăcina din cea latină. De notat că cuvintele se citește așa cum se scriu ca și în românește, alfabetul fiind absolut identic; cât pentru regulile gramaticii esperantiste, repet, sunt atât de lesnicioase cum nu se poate închipui.

Acum, se poate deschide o mică paranteză asupra integrității limbii esperantiste. S'ar crede că e posibil ca timpul și popoarele, cu geniul particular al fiecărei țări să poată aduce oare cari schimbări, nepotrivite limbii de unde s'ar stârni discuții, ruperea limbii și deci pierirea ei. La a-

trebuie s'o servim, în înțelegere și deplin lămuriri, trebuie să spunem însă, că tonul conciliant ne-a surprins pe toți. Par'că nu ni-s'a părut firesc ca *Lucaciu* și în *împrejurările date*, să accentueze atâta »haza-fișag«-ul, ci ne așteptam să-i îmblătească pe cei contra cărora a luptat o viață întreagă și pe cari întâia oară avea prilej să-i scuture, față în față.

Din cele ce a spus confratelui dela București rezultă, că părintele are cunoștință de impresiile ce a produs vorbirea d-sale, că în sinul poporului român inaugurarea activității sale parlamentare nu s'a considerat pretutindeni ca o emanare logică a rolului, pe care l-a avut până acum părintele Lucaciu. Noi toți, cari îl slăvisem ca *agitator* în înțelesul nobil al cuvântului, numai cu greu ne-am putut obișnui cu rolul de politician conciliant ce-și luase.

Convorbirea cu Ugron a adăugat la nedumeririle ce s'au produs, așa că însuși dl Lucaciu a simțit nevoia să desmintă, spunând că »Budapesti Hirrap« n'a reprodus fidel.

Iar că în împrejurările de azi, când românii și ungurii stau înverșunați față în față, unde poți ajunge cu rolul conciliant, s'a putut vedea: între români nedumeriri, iar ungurii și-au plasat comunicatele cu tendință de a compromite cele mai bune tendințe, prezintându-l pe dr. Lucaciu ca împăciuitoare, pentruca astfel să binemerite o — episcopie!

Cât e de bogat în experiențe, iată, veneratul fruntaș și luptător de seamă, a putut vedea, că omul și la bătrânețe trebuie să învețe într'una...

Supărare nu încapă însă la mijloc și constatăm cu plăcere, că părintele Vasile Lucaciu a înțeles cel dintâiu momentele și motivele psihologice cari au provocat diversiunea. Va fi, prin urmare, cel dintâiu, care va contribui ca între d-sa și masa mare de admiratori să continue vechea armonie... Mai ales că nimeni nu pretinde să ridice baricade, să-și verse sângele în luptă, ci am fost și suntem veseli știindu-l

ceasta încă nu s'a gândit dl Polonez, și cu ocazia primului congres, în interesul limbei esperantiste, el abdică orice drept asupra limbei ce o inventase, remițând puterea, în mâinile unui ilustru comitet de somități internaționale, care va fi singurul în drept de a admite sau respinge fără nici o vorbă orice cuvinte noi, necesare sau inutile, trebuințelor vocabulelor tehnice pentru fiecare profesie sau știință.

Limba esperanto, apoi departe de a fi o limbă numai comercială, își deschide sferile în toate direcțiile, aducând un prețios ajutor și literaturii.

La al doilea congres al esperantiștilor care avu loc în Geneva, la anul 1903, congresiștii fură în număr de aproape 2000. Artiști de zece nații ciferite jucară în limba esperanto comedia: »Cășă-toria silită« a lui Molière. Fură înțeleși de minune și izbânda limbei esperanto fu la culme. Acum la Cambridge, congresiștii au fost peste 4000. Se jucă triumfal: »Englez așa cum i-s'a dus svonul«, — de Tristan Bernanrd, tot în limba esperanto și cu același succes dar cu și mai mult entuziasm ca la al doilea congres.

De altfel limba esperanto fiind destinată relațiilor internaționale numai ea nu amenință nici una din limbile existente. În multe țări, din inițiativa unor atari cluburi, s'au creat consulate destinate a îndeplini funcțiunile obișnuite de consuli, față de esperantiști, în ajutorul naționalelor săi. Această inovație, foarte practică, a dat rezultate foarte bune: numele și adresele acestor consuli fiind înscrise într'un anuar foarte lesne

acolo, unde dela început i-ar fi fost locul: în parlament, unde cu armele minții să caute a servi cauza mare a neamului, pe care înainte vreme a servit-o înfundând temnițele.

Dl Lucaciu declară că va lupta pentru »mândrul nostru ideal cu armele politice înțelepte și cuceritoare«.

Și până acum pentru acest ideal a luptat. A ajuns însă adesea în conflict cu — procurorii, căci regimul nu admite această luptă. Incurând se va convinge, că pentru români și în *dietă* lupta aceasta e tot atât de grea. În tot cazul, vremea politice conciliante e încă departe.

Răspuns lui Björnson. Puternica lovitură pe care dăunăzi a aplicat-o Björnson tirăniei ungurești în »Neue Freie Presse« a incurcat mai mult chiar pe marele ziar vienez. Cum era să se reabiliteze în fața bunilor săi prieteni unguri? El și-a comandat un răspuns dela corespondentul său din Budapesta, deputatul sas Gustav Gratz. »Răspunsul« acesta însă în realitate nici nu răspunde lui Björnson ci ocolește teza pusă de Björnson că în Ungaria se fabrică unguri cu toate mijloacele statului. Iar cât pentru încercarea de-a tăgădui asupra noastră, întrebăm pe dl Gratz, dacă crede el însuși ce spune?

În »Pester Lloyd« Mezei Ernő încă încearcă să »răspundă«, ocolind și el teza lui Björnson. El atrage atențiunea poetului norvegian asupra suferințelor altor popoare asuprite ca danezii în Germania, francezii din Alsația etc. Răspunsul acesta seamănă cu răspunsul hoțului care prins strigă: Dar nu vezi că fură și alții, de ce mă prinzi tocmai pe mine?

Și-apoi persoana lui Mezei chiar adevăratește pe Björnson, căci Mezei încă-i un mic produs al celei mai mari industrii a țării ungurești.

Sufragiul universal și revizuirea regulamentului. Ministrul internelor contele Andrassy a declarat că este hotărât să stabilească un *junctim* între proiectul votului universal și între revizuirea regulamentului camerei. Votul universal nu se va putea preface în lege decât cu condiția că se va vota în același timp și revizuirea regulamentului camerei. În caz contrar Andrassy este hotărât să dimisioneze.

de purtat în călătorie. Apoi s'au întărit societăți esperantiste. Cea dintâi fu creată în Nuremberg încă în anul 1888. Și de atunci, fără încetare se fondează tot mai multe; societăți cari au în vedere, morala, politica, religia, arta, știința; societăți de industrie, comerț; societăți speciale de administrație, distracții, sporturi, etc. — Apoi se redactează reviste și jurnale periodice; societăți cari corespundea numai în esperanto. Și în sfârșit congrese, adoptând și recomandând usageul limbei esperanto.

Se pare că de acum se poate zice: Limba esperanto și-a luat sborul, și nu se va opri decât după ce-și va fi făcut întreg ocolul lumii, lăsând pretutindeni urme cu folos. Opera aceasta minunată de ingenioasă simplitate se cade să fie încoronată cu tot succesul și gloria ei va fi mai târziu frunză de laur la căpătâiul modestului și bătrânului polonez, dr. Zamenhof.

Noi românii nu trebuie să ne lăsăm în coada carului și dacă putem învăța cu ușurință franțuzește, nemțește sau alte limbi, cari aduc mai mult sau mai puțin, după ele, simpatii și atracții de tot felul, antrenându-ne în roata neglijării limbei noastre naționale, — de ce n'am învăța limba esperantistă, frumoasă, ușoară cum nu se mai poate, fără tendințe, fără alte interese, ci numai într'un folos și mai ales să isbutim odată a nu mai fi chinezi nici în fața chinezilor.

Să învățăm esperanto!

M.

Cum, regulamentul camerei nu mai este ceea ce a fost totdeauna până acuma: e o »garanție națională«, o metereză pentru apărarea constituției?

Sau a fost numai garanția de existență oligarhă, pe care acum revizuirea o va apăra de invaziunea poporului în cameră?

Situația.

Nu-s de cât puține zile de când Avram Andreica a ieșit dela Seghedin unde a stat 13 luni pentru »Tribuna«.

În ajunul ieșirii lui din temniță, pentru un articol scris în »Tribuna«, dr. D. Lascu fu osândit la 6 luni temniță și 1000 cor. amendă.

Mercuri Ioan N. Iova fu osândit la 6 luni temniță și 500 coroane amendă.

Azi au primit citațiuni la noi procese doi d'odată: și Sever Bocu și Ioan N. Iova.

Au dat năvală asupra noastră, încât trebuie să ne adunăm toate puterile pentru a sta în focul acesta năpraznic.

Procesul nostru.

Oradea-mare, 20 Noemvrie.

Azi s'a pertractat la curtea cu jurați din Oradea-mare procesul intentat din partea procuraturii contra redactorului nostru responsabil *Ioan N. Iova* pentru publicarea adresei de aderență a tinerimei din Viena, când cu chestia Vaida. Acuza a fost, — ca de atâtea multeori — agitația contra naționalității maghiare... Apărător al redactorului nostru a fost distinsul avocat orădan dr. Aurel Lazar, unul dintre cei mai talentați juriști ai noștri.

Iată decursul ședințelor.

Înainte de ameză. *Președintele* deschide ședința. Se fac formalitățile obișnuite: se ia naționalul acuzatului. Se citește acuza: *Ioan N. Iova*, redactor responsabil al »Tribunei« e acuzat că ar fi ațâțat, prin publicarea articolului incriminat, în numărul »Tribunei« dela 19 Aprilie 1897, naționalitatea română (»o'ah«) contra celei maghiare.

Se constituie curtea cu jurați. Procurorul recuză pe jurații inteligenți. Astfel rămân, între cei 12 jurați, tot oameni inculți, în mare parte țărani. Toți jurații sunt unguri. Urmează o mică pauză.

După pauză: Se ia jurământul juraților.

Notarul citește încă odată acuza.

Președintele (către acuzat): Ai priceput acuza? Te simți vinovat, că ai agitat contra naționalității maghiare?

Acuzatul: Am priceput acuza, dar nu mă simt vinovat. În articol nu se reproduc decât fapte și nu se agită. S'a condamnat numai un partid numai câțiva membri ai acestui partid, cari au scos afară pe Vaida din parlament. Și câțiva deputați guralivi, kossuthiști, nu sunt însași naționalitatea maghiară.

Președ.: Cine a scris adresa? Cum ai primit articolul, era original sau copie?

Acuz.: Adresa a trimis-o studențimea română din Viena, eu am publicat-o. Scrisoarea era o copie.

Președintele cearcă a dovedi că acuzatul ar fi agitat contra întregii națiuni maghiare. Citește diferite pasagii, cari îi par a fi mai aspre. Acuzatul urmează a dovedi, că în adresă s'a vestejit purtarea Nagy György-ilor. Nu poate fi vorba de agitație.

Urmează iar câteva formalități: se citește întrebarea principală, pe care o vor primi jurații. Se prezintă numărul original al »Tribunei« și traducerea. Nici procurorul nici apărătorul n'au nimic de obiectat.

Vorbirea procurorului: Tinărul procuror Vári, — care va face desigur carieră — își dă, în vorbirea de acuză, toată silința să documenteze că articolul cuprinde »agitație«. S'a agitat prin presă — zice — și presa e un mijloc puternic de a influența masele. Presa e un foc, care dă lumină și căldură, dar care și arde. Vorbește foarte ve-

hement: fiecare cuvânt din articol — instruește el pe jurați — e agitație. A dovedi e chiar — suferiu... »E foarte probabil că acuzatul e autorul, iar nu cei 16 tineri români, iscăiți, din Viena... Face apoi o excursiune pe teren politic, pledează cu perversitatea și falsificarea de idei, cu cari suntem obișnuți deja. Laudă pe »poporul blând« român și revine iarăși la vechiul cânt: numai »agitatorii« sunt de vină că românii urăsc pe unguri. Ține o filipică contra acestor »agitatori« și termină zicând: paciența poporului maghiar e pe sfârșite, »agitatorii« trebuie pedepsiți cu toată asprimea. Cere condamnarea.

Vorbirea lui dr. Aurel Lazar. Apărătorul dr. A. Lazar ține o strălucită vorbire de apărare, care durează aproape două ore. Cu argumente reale dovedește falsitatea sistemului, ticăloșia regimului, care domnește azi în Ungaria. Dăm vorbirea, cel puțin părțile ale ei esențiale:

»Onorată curte cu jurați! O ființă curioasă e omul. În delirul însuflețirii el luptă azi pentru realizarea unei idei mari, își varsă sângele pentru »libertate, egalitate și fraternitate«. Iar mâne ce vezi? En'uziasmul sacru a pierit, ideile pe cari le-am propagat ieri le găsim învechite și cu putere brută dărâmam pedestalul, pe care l-am ridicat înșine acestor idei mari. Odinioară ne vărsam sângele, eram gata a jertfi tot pentru ce i frumos. Acum frumosul îl decretăm de urit, chiar convinginși de contrariul.

Cred că alte idei au domnit, când s'a făcut constituția, pe care o are azi Ungaria. Eră alt parlament, parlamentul lui Deák și Eötvös. Nu era un palat așa mare și frumos, ca cel de azi, dară scutea în sânul lui idei mai frumoase, mai mari. Acum însă în sălile de splendoare, sub cupolele aurite și marmora scumpă nu se mai aude glasul dreptății. E prea înalt și prea departe acest palat de popor, nu se aude până acolo strigătul după dreptate, nici țipetele mizeriei, nici șgomotul luptei îndârjite dintre cetățeni. Oamenii, cari se preumblă prin sălile de marmoră și-au uitat de datoria lor. Deputații, cari ar trebui să fie voinici apărători ai drepturilor, a constituției, a sfintei vieți publice, se fac pionerii luptei de rassă, reprezentanți ai dreptului pumnului...

De mult au uitat de ideile mari de odinioară. Unde-i libertatea, egalitatea, unde-i — frățietatea?... Frățietate e când un deputat al unei naționalități e dat cu puterea afară, când e o luptă între cetățeni, cum n'a mai fost?

În Ungaria sunt stări triste. Domnește monopol pe iubirea de patrie. Un singur partid, un singur soi de oameni își iau dreptul acestui monopol și e vai de acela, care nu ține cu el. El e »trădător«; cine nu-i cu partidul conducător, e contra — patriei?!

Stări desnădăjduite, faliment, ură de rassă, agitație continuă, iată ce caracterizează lumea de azi din Ungaria: toată viața noastră publică. Sistemul nu cruță nici justiția; o pătură de oameni au în mâna lor totul: înzadar ar fi orice opinie, căci dacă te-ai împotrivit lor, ești pierdut. Și să rămână așa?!

Și pertractarea de azi e o tristă dovadă despre halul, în care am ajuns. Nu-s fraze simple cuvintele mele. Ele cuprind un adevăr înspăimântător: când și justiția cade pradă luptelor sfășietoare ale politice, nu-i oare păcat a sta cu mâinile în sân, a da frâu liber unei străduinți ticăloase. Cu lozince false, cu gânduri perverse, cu minciună și brutalitate nu-i voie să se domnească în nici un stat! Și fraze goale, lozince false, perverse a fost tot cuprinsul vorbirii procurorului.

Nu noi suntem agitatorii! Zilnic se asmută contra noastră opinia publică maghiară și cine se împotrivesc, e pierdut... Iar jertfele acestei campanii șoviniste sunt aduse, pe deasupra, pe banca de acuză. Și în cazul de față ori cine se poate acuză cu agitație, ori cine, numai tinărul acesta nu! Fiindcă a reprodus o adresă, în care se vestejea purtarea unor indivizi uitați de sine, e acuzat că — agită contra națiunii maghiare, contra »ideei«... În sălile acestea trebuie să domnească justiția! O vom căuta o înzadar, dacă acuzatul va fi condamnat. Vom veni de aici înainte totdeauna cu

convingerea că: ori ne apărăm ori nu, tot vom fi condamnați. Dar aceasta ar însemna a despoia pe o parte a cetățenilor din patrie de cele mai elementare drepturi, a-i răpi și ultimul for, la care mai apelează în mijlocul valurilor politice: justiția. Nu-s deci aceia agitatori, cari voiesc aceasta? Nu merită ca aceștia să fie întemnițați? Dreptatea vă va strigă: ba da; dacă însă ascuțiți de șoapta convingerei de rassă, de glasul agitator, care domnește totdeauna în luptele politice, veți comite o crimă contra simțului omenesc și nu veți îmbunătăți nici decât raportul dintre cele două neamuri. Căci astfel de prigoniri numai fac să crească îndârjirea celor, cari — nici nu mai găsesc, în țara aceasta, dreptate! Sper însă că veți ascultă, dlor jurați, de vocea dreptății și veți achita pe acuzat.

»Domnul procuror zice că e periclitată »ideea«. Ei bine: tocmai o jertfă a »ideei« e acuzatul nostru. E dureros că am ajuns a trăi în era lozincelor false. Căci nu ideea, ci o străduință vană, perversă, al cărei singur sprigin sunt lozincele false, domnește azi la noi. »Ideea« și servitorii ei nu recunosc în Ungaria decât o singură națiune, cea maghiară. »Români« nu există. Și totuși ce contrazicere: acum se acuză un român, că ar fi agitator contra unui ungar. Doar însuși reprezentanții ideei, cum e și dl procuror, zic că nu există în Ungaria român... Va să zică numai atunci recunoașteți că există români, când îi chemați la judecată spre a-i trimite la — Seghedin! Și se zice că situația noastră e de invidiat!

Membrii ai naționalității maghiare ne-au adus aici, pe banca acuzărilor, și tot maghiari ne vor judeca. E simplu și practic de tot: a fi și acuzator și jude într'o persoană: Dlor, D-voastră în numele justiției puteți face numai una: să achitați. Păzitorul dreptății nu mai e naționalist, nu mai e kossuthist, nu mai e ungar, nici român: trebuie să servească moralei, nu luptei de rassă!

Aici apărătorul termină cu documentarea generală, care a fost mai mult o replică a cuvintelor perverse ale procurorului. Dr. Lazar citește acum, trecând la chestie în special, pasagiul de pasagiul articolului incriminat.

»Dl procuror mi-a făcut un serviciu: a zis că dacă acuzatul a scris contra unui partid sau mai multor indivizi din acel partid, atunci trebuie să fie achitat. Aceasta e chiar așa: în întreg articolul se condamnă numai purtarea bătărană a celor, cari l-au insultat pe Vaida. Nici cu un cuvânt nu se amintește sau subînțelege națiunea maghiară și nici cea română. Cum poate fi vorba de agitare? Articolul cuprinde povestirea faptelor, pe cari nimic, nici chiar dl procuror, nu le poate nega. Sau, după o metodă mai nouă să pedepsește acum și simplamente povestirea unui fapt: dacă spui ce s'a întâmplat în camera maghiară capeți — temniță...

Aici a fost vorba de partide, de oameni politici, de tot felul de scăpătați, și acestea nu sunt doar — națiunea maghiară însăși! Să nu căutăm, dlor jurați, cu de-a săla vină în toate, să nu reîmprospătăm lucruri petrecute! Aceasta provoacă ură și mai mare. Și apoi tot »agitatorii« aceia vor fi responsabili, pe ei îi vom vârî în temniță...

Pe Vaida l-au încurajat ai lui. Adresele de încurajare au fost tocmai așa, cum erau cele kossuthiste pe vremea erei lui Széll. Sau doar numai kossuthiștilor le e voie să încurajeze?...

Urmează apoi, pasagiul de pasagiul a dovedi cu argumente, pe cari poate numai cei 12 jurați nu le-au priceput, că nu poate fi vorba de agitare. Arată despotismul, care domnește în dieta ungară, descrie cine-s acolo corifei: Ugron Gábor, falimentatul, Nyagy György, cel cu injurăturile triviale și cu pumnii voinici. Expresia din articol »pungași, excrohi«, cu cari sunt adrești deputații de felul acesta corăspunde unui adevăr trist: Nessi Pál, fugit cu rușine în America, Udvary, Ugron sunt dovezi eclatante.

Aduce apoi o dovadă puternică: comisia de imunitate, deci parlamentul maghiar, a reabilitat pe Vaida și a înfierat pe guralivii amintiți. De ce să fie vinovat acuzatul, care numai a povestit și el, ca alte gazete, ce s'a petrecut? Și expresiile, cari se cuprind în acel articol, le putem celi zil-

nic în presa maghiară, care e plină cu injurii la adresa românilor.

Termină apoi, exhaustiv, în mod meșter, materialul, cu o comparație clasică: între Eötvös și generația de atunci cu pigmeii de azi. Citește cuvintele vestite alui Eötvös: mișcarea naționalităților din Ungaria e numai o parte, un simpton, a marelui mișcări pentru libertate a popoarelor din Europa. Eötvös a fost așa mare patriot, ca — Nagy György, sau ori-care — procuror.

Cere achitarea.

Procurorul, ale cărui argumente false le-a zdrobit apărătorul în vorbirea lui de o oră și trei sferturi, își ia un refugiu pervers. Cetește în plină ședință, declamând, instruind pasagiile mai aspre, poezia cetită în parlament de Vaida. Apucătură ciudată, deamă de un — procuror. Poezia face o impresie mare asupra juraților, oameni simpli, cari nu știu cum s'a întâmplat chestia Vaida. Mulți aprobă, indignați contra lui Vaida și alui — Iova, pe procuror.

Președintele cere liniște.

Apărătorul dr. Lazar demască apucătura procurorului. Jurații au aici a judeca asupra lui Iova, iar nu Vaida-Voevod. Și dealtfel poezia cetită de Vaida a fost numai o replică. Pe banca acuzărilor nu e Vaida! Apelează încă odată la simțul de dreptate al juraților.

Ședința se încheie la orele 1 și un pătrar. După am. urmează numai verdictul.

După ameazi. După obișnuitele formalități jurații declară pe acuzat de vinovat. Juri se retrag. La 4 și un pătrar se aduce sentința: Dl Ioan N. Iova redactorul nostru responsabil e condamnat la 6 luni temniță de stat și 500 coroane amendă. Apărătorul dr. A. Lazar a făcut apelată la Curie! Rap.

Criza prezidențială.

Criza prezidențială s'a aplanat a doua oară.

Deputații kossuthiști au manifestat din nou împotriva președintelui lor Justh. La ședința de Marți toate scenele de scandal nu se îndreptară împotriva croaților, ci mai mult împotriva lui Justh care »toleră« obstrucția croată, nevrând să uimite pe Rakovszky.

Nemulțămît și indignat de teroarea asta, a doua zi, Mercuri, Justh puse guvernului întrebarea dacă este hotărît să mai tolereze uneltirile majorității împotriva lui. În caz contrar, zise Justh, am în buzunar *actul meu de demisiune*.

Alternativa asta energică și bărbătească înfrică guvernul. După multe desbateri, el rugă pe Justh să rămâie, garantându-i pace și liniște din partea majorității.

Energia și hotărîrea cinstită a lui Justh a triumfat deci de data asta. Dar triumful acesta nu-i definitiv. În dosul figurii sale bărbătești și luminoase oamenii întunecului pândesc clipa pentru a-l surpă. Și atunci se va vedea cine-i mai tare în coaliție: cinstea și respectul de lege sau volnicia brutală și prostia masei fără judecată.

Guvernul și croații.

Președintele Justh fusese încredințat din partea guvernului pentru a trata cu Medaković, omul de încredere al croaților. Dar tratativele au fost întrerupte în mod brus,

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás — maeștru de monumente și pietre de cimitir. —

Fabricațiile propriile din marmoră, granit, seynit, labrador etc., din pietre de mormânt magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central: **Kolozsvár, Dézsma-ut. nr. 21.** Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyzeben, Déva și Bánpatak.

căci Justh declară lui Medakovici, că schimbându-se situația, el nu mai primește rolul de împăciuitoare.

Andrássy despre criză.

Contele Andrássy a luat pe față atitudine pentru Justh. Iată ce a spus:

— Tactica de înfrângere a croaților trebuie părăsită.

Metodul lui Justh este singurul cu cale. Nu putem violenta regulamentul.

Declarația asta-i o desmințire hotărâtă la adresa volnicilor lui Rakovszky.

Wekerle pe urma lui Kossuth.

Ieri primul ministru Wekerle a fost la Viena pentru a consulta pe împăratul asupra situației. El a obținut dreptul de a preface tot proiectul compromisului într'un singur articol pentru a-l trece în chipul acesta mai ușor prin cameră. Procedul acesta nu-i nou. Ministrul președinte nu face decât să imite în felul acesta faimoasa *lex Kossuth* de astă-vară.

Dar o nouă primejdie se ridică acuma împotriva compromisului. Deputații dizidenți vor face obstrucție împotriva acestui proiect care violează spiritul, dacă nu textul constituției, cea ce-i și mai grav.

Ca concesiune pentru împăcare ei cer banca națională ungurească pe anul 1910.

Din România.

Convocarea corpurilor legiuitoare.

M. S. Regele, a semnat ieri, la Castelul Peleş, decretul pentru convocarea corpurilor legiuitoare în sesiunea de Noemvrie.

Direcțiunea generală a serviciului sanitar, a primit înștiințarea oficială despre ivirea holerei la Constantinopole.

S'au luat imediat măsurile sanitare obișnuite în asemenea împrejurări: desinfectarea bagajelor și a călătorilor ce vin din orașul contaminat, examinarea riguroasă medicală și supravegherea acestor călători, prin agenți speciali, timp de cinci zile dela debarcare.

Consiliul de miniștri s'a întrunit Marți la ora 3 p. m., la ministerul de externe, sub președinția dlui Sturdza.

Miniștrii se vor întruni — scrie Viitorul — la aceeași oră mai multe zile de a rândul, pentru a termina redactarea proiectelor de legi, ce se vor aduce în desbaterea camerilor.

Monument. S'a constituit un comitet, sub prezidenția dlui T. Ionescu, pentru a îngriji de ridicarea unui monument în amintirea generalului Jacob Lahovary.

Bugetul ministerului instrucției. Bugetul ministerului instrucției pe exercițiul viitor se va salda cu un spor de 2,300.000 la cheltuieli. Din acest spor suma de 1,100.000 lei reprezintă creșterea normală a cheltuielilor acestui departament, provenită din grădișile membrilor corpului didactic, înființării de școli, perfecționarea materialului de învățământ, etc.

Sporul de 1,200.000 provine din cheltuielile necesitate de înființarea de noi școli-froebeliene, școli de agricultură practică, reînființări de școli normale, etc., toate de neapărată necesitate pentru dezvoltarea învățământului public. Din această din urmă sumă, 4000.000 de lei vor fi întrebuințate numai pentru deschideri de noi școli rurale.

Dela 1 Septemvrie viitor vor începe să funcționeze un număr de 1100 școli rurale din nou înființate.

Un talent. Tinărul Ion V. Nestorescu, fiul harnicului director al școlii primare de băieți

din strada C. A. Rosetti, dl V. Nestorescu, va pleca săptămâna aceasta, la Berlin, spre a-și complectă studiile sale în vioară.

Tinărul artist în vioară, absolvent premiat al conservatorului nostru de muzică, este bine cunoscut în lumea muzicală, care a avut în mai multe rânduri, ocazia să-i aprecieze talentul său.

Cu două regulamente.

— Ședința dela 20 Noemvrie. —

Atâta volnicie și atâtea retrageri de cuvânt ca în ședința asta nu s'au mai văzut probabil nici odată în camera ungurească. Din 48 de oratori 28 adevărați și opt au isprăvit discursurile lor fără de voie prin volnicia președintelui Rakovszky.

Acesta să simte singur nevoit să se justifice în fața camerei. Deputații croații, zice, rostesc toți același discurs, lucru pentru care el le retrage cuvântul.

Regulamentul camerei însă nu cuprinde nici o dispoziție pentru cazuri de acestea.

Dacă Rakovszky crede că prin volnicia asta nemaipomenită va putea aplana conflictul croat-unguresc; dovedește că este cel mai orbit dintre toți oamenii politici unguri și de altcum toți înguști, imprudenți și orbi. Procedul lui va aduce roadele cele mai amare pentru unguri deși nu și pentru Ungaria și urmașii actualului guvern vor blăstăma mult și cu lacrimi de sânge pe guvernanta unguri de astăzi.

Discuția a înaintat în felul acesta până la art. 9.

La 2^{1/2} interpelările.

Farkasházy interpelează în chestia lipsei de sare, provenită din cauza lipsei de vagoane. Românii exploatează zice, lipsa de sare spre scopurile lor de ațâțare în contra guvernului și a statului.

St. C. Pop: Nu-i adevărat!

Voci: Nu minți!

St. C. Pop: (să ridică agit.) Te rog să afli că eu nu mint nici când!

Pe urmă **St. C. Pop** interpelează guvernul pentru cazul dela Fersig unde un român a fost ucis mișelește de un jandarm la perceperea dărilor.

Ne pare bine că acest caz mai recent a fost adus în cameră și acum mai reteză numai celelalte mai vechi, precum Pánade, Pecica, Cristianul...

Iată textul interpelării:

1. Au cunoștință d-nii miniștri că la 6 Noemvrie 1907, în comuna Fersig (com. Sătmar), cu prilejul unei execuții pentru dare, un jandarm beat a străpuns cu baioneta, fără orice cauză, pe țăranul din Fersig Zaharie Pop alui Costan?

2. Au cunoștință d-nii miniștri că în urma acestui atentat văduva și patru copii nevrâstnici au rămas fără sprijin?

3. Au cunoștință d-nii miniștri că această faptă nemaipomenită a stârnit indignare îndreptățită nu numai în comuna Fersig ci în întreg ținutul din jur?

4. Au de gând d-nii miniștri să porniască cercetare severă, mai bine zis să dispună ca cercetarea să se facă prin o comisie mixtă, din care să facă parte și judecătorul de instrucție al tribunalului competent, precum și reprezentantul orfanilor și al văduvei?

5. Are dl ministru de interne de gând să dispună ca văduva și orfanii să primească o despăgubire corăspunzătoare?

6. Are de gând dl ministru de honvezime să dispună ca vinovatul jandarm să fie pedepsit cu asprime și astfel să se dea o pildă care să împiedece săvârșirea de asemenea atentat?

Ședința se ridică la orele 4 și 20 m. d. a.

— Ședința dela 21 Noemvrie. —

O ședință de-o obstrucție plictisitoare din cale-afară. Cu deosebirea că acuma prezidează *Justh* care să abține dela volnicii.

Dacă în ședința de ieri vice-președintele Rakovszky a prezidat, conform celebrei formule, așa cum i-a convenit lui cu brutalități și retrageri de cuvânt, azi avem spectacolul opus.

Așa lucră formula de aplanare a conflictului președinților.

Așa se vor conduce ședințele camerei de aici încolo cu două regulamente: unul al lui *Justh* și altul al lui Rakovszky. Iar cât pentru regulamentul cel adevărat, cine mai întreabă de el?

O singură dată un mic incident: Președintele ordonă din nou cetirea listei deputaților cari ieri au cerut votarea nominală pe ședința de azi.

Polónyi: Președintele n'are dreptul acesta. Ieri deja s'a verificat prezența celor 20 de deputați iscăliți în listă.

Voci: Ai început să te obrăznicești! Unde-i Lengyel Zoltán să te învețe minte?

Președintele declară că obiecția lui Polónyi este neîntemeiată.

Discuția a înaintat până la §-ul 14.

Din străinătate.

Afacerea bombelor din Muntenegru. Știrile din Belgrad răspândite în ziarele străine și spunând că din cauza afacerii cu bombe ce trebuiau svărlite la deschiderea camerei muntenegrene, se fac arestări în masă și că s'au și arestat principalii reprezentanți ai opoziției, sunt false. Nu s'au arestat decât câteva persoane fără însemnătate și bănuite că aveau cunoștință de complot dar și ele vor fi puse în libertate îndată căci principalii culpabili în acest complot nu se află în principat.

Guvernul nu a luat deci măsuri speciale. În țară este liniște pretutindeni.

— **Impărăteasa Germaniei în Olanda.** Ymuiden (Olanda) 19 Noemvrie — Yachtul »Hohenzollern« având pe bord pe împărăteasa Germaniei a intrat în port la ora 8 și jum. dim. în mijlocul ovațiilor entuziaste ale mulțimei adunat pe cheiurile portului și al salvelor de tunuri trase de forturi.

Impărăteasa s'a coborât la țarm unde a fost salută de baronul Bentinek, în numele Reginei Holandei, precum și de primarul orașului.

La ora 10 dimineața, împărăteasa urcându-se în tren a plecat spre castelul Loo în mijlocul ovațiilor mulțimei.

Apeldoorn. Impărăteasa Germaniei a sosit aici Mercuri la ora 1 după amiază.

Regina Wilhelmina a Olandei i-a ieșit întru întâmpinare. Cele două suverane s'au sărutat. Apoi, însoțite de principele consoț Enric, al Țărilor de jos, s'au dus cu frăsura la castelul Loo unde Regina Emma a urât bună venire Impărătesei.

Congresul tuturor slavilor. În cercurile dumei se discută chestiunea, dacă n'ar fi oportun de a se ține un congres general al tuturor slavilor. Ziarul »Novoe Vrejmă« propune de a invita la Petersburg, cu ocaziunea aniversării păcii dela San Stefano, deputați militari din toate țările slave din Peninsula Balcanică.

Lupta în contra absolutismului în Portugalia. În Lissabona potrivit dictaturii lui Franco să mișcă iarăși. Vice guvernatorul băncii naționale *De Cunha* și-a dat demisia trecând în tabăra opoziției. Pilda lui a atras și alte notabilități. Intrunirile publice fiind oprite, opoziția ține continuu conventicule secrete. Situația în Lissabona este foarte neliniștitoare. Guvernul a pornit procese împotriva a 30 de ziare. Censura este aplicată cu multă rigoare. Potrivnicii guvernului sunt depărtați în Africa. Dăunăzi o bombă a explodat pe stradă. Ea ar fi fost destinată teatrului regal.

Vizita președintelui Fallières în Rusia. Ziarele din Moscva vestesc că președintele republicii franceze, Fallières va vizita Rusia. Timpul vizitei se va fixa mai târziu.

Griza financiară.

III.

Brünn, 18 Nov. 1907.

«Banu-i ochiul dracului», zice vorba românească. — Și așa trage dracu câte odată cu ochiul de frumos, de toată lumea fuge nebună după el. — Azi se întrec băncile mari de emisiune între sine după ban, respective după aur. — Fiecare caută să-și păzească cu toate mijloacele rezervele adunate, eventual să și le înmulțească, dacă e posibil.

Situațiunea încă nu s'a limpezit, — plutim tot în ceață.

Azi nime nu e în stare a spune că siguranță, că sguduitura economică de care a fost năpustită America, nu se va transplanta oare și în Europa. — Poate va trece, dacă populațiunea din America își va recâștiga încrederea pierdută în institutele de bani, dar poate să devină și cronică, a cărei sanare va cere timp mai îndelungat, jertfe mai mari, — iar urmările nefaste le vom simți și noi mai mult ca azi. — Deja criza «încrederei» câte neajunsuri și ruină n'a cauzat! Undulațiunile acesteia au ajuns până la țărmerii Europei.

Am trezit baba din somn.

Cunoaștem urcările etaloanelor. — Acestea sunt adevărate etaloane de război, cari în vreme de pace nu obvin. — Un etalon de 7 și jum. procente n'a mai avut banca imp. germ. de când există nici odată, — banca austro-ung. a mai avut etalonul de 6 proc. în toamna anului 1899, când s'au observat primele semne de criză în Germania. — Signalul la dat B. imp. germ. urcând etalonul la 7 procente. Banca Angliei în urma sistemului ei de emisiune învechit, — o haină care n'o mai prinde, — de altă parte fiind piața de aur liberă pentru toată lumea, trebuie să purceadă în modul cel mai radical spre a-și apăra rezervele de aur. Ea a văzut în repețite rânduri etaloane și mai urcate, ca cel actual. În anul Domnului 1847, când a bântuit foamea aceea colosală în India, a urcat etalonul la 8 proc. — 10 ani mai târziu, când a izbucnit revoluția tot acolo, l'a urcat la 10 proc., — pe timpul războiului civil american la 8 proc., doi ani mai târziu la 9 proc. — în 1866 l'a urcat până la 10 proc., iar în anul crachului, care s'a plămădit în Vie în 1873, l'a urcat la 9 procente.

Băncii Angliei i-se impută, că nu previne crizele, ci dupăce acestea trec pragul, schio-

pătează în urma lor, cercând a-le abate și a-și apăra rezerva de aur, urcând etalonul în salturi nervoase.

Cunoaștem deja succesul molochu Rockefeller, ce la avut, lovind două muște c-o căciulă, cum zice românul.

Pe când eră conjunctura în floare, arama eră notată la Londra cu 110 funți st. per-tonă, — iar la Paris au fost bătute acțiunile de aramă, cunoscute la bursă sub uumele de Rio Tinto până la suma de 2800 frcs. — Imediat după crachul din America a scăzut arama la 57 funți st., iar acțiunile la 1600 frcs.

Câte averi nu s'au dus ca pleava în vânt în decurs de 2—3 zile!

Aceasta a fost manopera bine chibzuită alui Rockefeller.

Căzând trustul de aramă, acesta a tras cu sine în prăpastie o mulțime de institute de bani, cu cari aveă legături.

Panica la bursa de efecte e de nedescris. Publicul e apucat de groază. Criza «încrederei» e plămădită. Cu aceasta se începe seria runurilor contra institutelor de bani. Rând pe rând devin insolvente, nedis-punând de mijloace lichide, ca să-și înde-stulească creditorii. În urma derutelor la Bursă, efectele nu le pot lombardă, ca să-și câștige mijloacele lichide necesare. Intre acestea e și banca Krickebocker, care aveă la 60 milioane dolari depozite. Multe fac uz de moratoriul legal de 30 de zile, — în alte părți se introduc în serbători etc. etc. Fabricile sunt necesitate a sistă munca, ne-fiind în stare a plăti plățile lucrătorilor, căci băncile cari le alimentau nu mai dispun de mijloace lichide.

În mai puțin de 2 săptămâni, s'a retras mai bine de un miliard dolari în monete, din partea publicului. Deodată s'a trezit America fără parale.

Nu s'a împușinat aurul din lume, — dintră an de an se înmulțește, — dar s'a împușinat repentin cel aflător în circulațiune, — s'a împușinat cel lichid, monetele.

Ca și în Anglia, așa și în Uniunea americană organizația sistemului monetar e învechită, neîndestulitoare. E sistemul decentralistic, care nici chiar în timpuri normale nu corespunde pentru America în urma avântului puternic ce l'a luat, — apoi încă în timpuri nefaste de crize!

Depozitele tezaurului public la bănci au fost insuficiente, — astfel a început a se plăti pentru monede o premie, care s'a urcat până la 4 procente și n'a dispărut nici azi.

Nicăiri în lume nu e așa de perfectă organizația cecului și de clearing, ca în Americă.

Fiind însă bazată pe încredere, — deși înlocuește în timpuri normale în cea mai mare parte moneda, — totuși în timp de criză își pierde puterea și valoarea aproape total.

Până când institutele, căile ferate, băncile, fabricile etc. își plătesc funcționarii și lucrătorii cu cecuri, înseamnă aceasta o reducere a venitului pentru aceștia, căci de prezent sunt onorate cecurile numai cu o reducere de 4 procente. V. V. B.

NOUȚĂȚI.

A R A D, 22 Noemvrie n. 1907.

— **Știre personală.** Dl. dr. N. Oncu, deputat al Iosășelului, se află de alaltăieri în Buda-pesta, la ședințele dietei.

— **Nou proces de presă al »Tribunei«.** Azi i-s'a înmănuat redactorului nostru Sever Bocu un act de acuză prin care se încredinează cunoscul tablou statistic al proceselor noastre politice »Calvarul« apărut an pe vremea aceasta în »Tribuna«. După un an de zile și-a adus aminte parchetul din Oradea-mare să împrucesueze și aceasta statistică, prin care zice procurorul am fi »glorificat faptele făcătorilor de rele« contravenind ast-fel art. 174 din legea penală.

Suntem adînc scandalizați de cinismul cu care se urmărește din Oradia-mare nimicirea noastră.

— **Sfințire de biserică și vizitațiune canonică.** P. S. Sa episcopul Ioan I. Papp, însoțit de P. C. Sa protosincelul R. Ciorogariu, referentul G. Popovici și arhimandritul dr. Iustin Suci, pleacă mâne dimineață la Ceffa, unde se va sfinți biserica. P. S. Sa va sfinți apoi și biserica din Miersig, iar în alte comune va face vizitațiune canonică.

— **Björnstjerne Björnson în Croația.** Ziarele ungurești aduc informația că marele poet norvegian *Björnstjerne Björnson*, va merge săptămâna viitoare la Essegg în Croația, unde va ține o conferență în chestia națională. Croații — spun aceste ziare — fac mari pregătiri pentru primirea lui Björnson.

— **Hymen.** Dr. Coriolan Șteer avocat în Tășnad și d-șoara Elena Papp în 23 Noemvrie își vor serba cununia în Oradea-mare. Sincerele noastre felicitări!

— **Dl. Titu Morariu absolvent de teologie se va cununa cu d-șoara Victoria Patachi în ziua de 24 Noemvrie st. n. a. c. la orele 3 p. m. în biserica gr. or. din Berghin.**

— **Osândit pentru »agitare«.** În 14 n. l. c. dl. Georgiu Teaha, cand. de preot din Câmp a fost osândit de judecătoria cercuală din Vascău la 7 coroane amendă pentru motivul subred că a purtat treicolorul român în decursul campaniei electorale dela Beiuș.

— **† Florian Duma.** Din Oradea am primit dureroasa știre a încetării din viață a lui dr. Florian Duma, avocat și fruntaș al românilor bihoreni.

Tinerimea universitară din Oradea jelește întrânsul pe președintele societății »Hilaria«. Însmormântarea se va face mâne după amiază.

— **Necrolog.** Cu inima înfrântă de durere aducem la cunoștința taturor cunoscuților și prietenilor noștri, că scumpa și în veci neuitată noastră mamă, respective soră *Valeria I. Găvrus* născută R. Popea și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului Marți în 6 (19) Noemvrie a. c. împărțită fiind cu sfânta taină a cuminecăturii, — în al 48-lea an al etății sale. Rămășițele pământești ale neuitatei defuncte s'au ridicat din casele proprii și s'au depus spre vecinică odihnă Joi, în 8 (21) Octomvrie a. c. în cimiterul bisericei nouă din Satulung. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! Iuliu R. Popea, ca frate; Elena I. Popea, ca cumnată; Tullia și Radu Găvrus, Valeria și Nicolae Sulica, fii. Și număroși unchi, vechi, veri și nepoți.

— **Un deputat ungar bătăuș.** Un incident petrecut ieri pe culoarele camerei ungureșii pune din nou în lumină buna creștere și calitatea morală a deputaților coaliționiști.

În ziarul unguresc »A Nap« s'a reprodus o vorbă de-a deputatului Szmrecsányi.

— **Omul acela-i sau nebun sau beat!** a zis Szmrecsányi despre președintele Justh.

Pentru reproducerea acestor vorbe, Szmrecsányi a întrebat pe raportorul celui ziar Hacsak Géza, dacă el a scris acele cuvinte.

— Te rog să întrebi pe dl redactor responsabil. Eu am scris o parte a celui raport, iar a doua parte mi-s'a dictat pe telefon.

Szmrecsányi îi răspunse furios:

— Nu întreb pe nime, ci am să-ți dau cu piciorul. (Dar cam cu alte cuvinte mai drastice.)

Ziaristul plecă imediat spunând că nu intră în discuție pe tonul acesta. Mai târziu sindicatul ziaristilor să declară solidar cu el și condamnând pe deputat, făcu apel la colegii lui din parlament ca să nu se lase terorizați de deputați în exercițiul funcției lor.

— **Viitorul** este numele unui nou ziar național-liberal care apare în București. Este un ziar admirabil redactat, scriu la el cei mai distinși membrii ai partidului național-liberal.

Urăm viață lungă noului confrate.

— **Pahone cel năpraznic.** Mulți dintre români poate nici nu-au prea auzit de Pahone, dr. Vasile Pahone, avocat în Bistrița... El bine, ziarele ungurești ni-l prezintă ca pe un om teribil, un naționalist care umblă cu revolver și amenință să stângă de pe suprafața pământului tot ce este unguresc!

Cazul devine așa, că în ajunul alegerilor pentru comitat dl Pahone a umblat pe sale, să vadă cum se poartă românii și să-i îndemne a vota listele naționale.

Ziarele maghiare spun însă că a umblat cu revolver, pe care și-l atârname de gât și teroriza pe alegători: nu cumva să-i pună păcatele a vota altă listă decât cea pe care o împarte d-sa, că altfel îi impușcă mintenaș.

În felul acesta: terorizând dl Pahone pe români și pe sași să nu voteze lista ungurească, au căzut — scriu ziarele ungurești — candidații unguri; guvernul să nu lase însă pradă pe unguri, ci să-i apere de oameni năpraznici ca Pahone..

O să ne pomenim azi mâne că s'a trimis acolo o sotnie de honvezi, din vița celor cari au excelat la Pánade... Iar ziarele ungurești o să scrie atunci că dl Pahone umblă cu două revolve, și-i gata să facă rebeliune.

— **Pentru că a lăudat pe Hlinka.** Se anunță diu Rutika, că tribunalul din Pressburg a osândit la patru săptămâni temniță pe femeia Sipos Margit, pentru crimă de a fi lăudat pe Hlinka.

— **Petrecere amânată.** Din cauza încetării din viață a președintelui »Hilariei«, dr. Florian Duma, petrecerea tinerimei universitare din Oradea ce era să fie la 26 c., se amână.

— **Un nou ziar unguresc în România.** În București a apărut sub direcția dlui Németh Ignác încă un ziar unguresc: »Româniai Hirlap«, (în afară de celalalt ziar unguresc care apare mai de mult în București) primul său articol de fond, ziarul declară drept program că va lupta pentru a susține cauza ungarilor în România.

Noi cari facem același lucru pentru românii din Ungaria, întrebăm pe confrății noștri unguri din București să ne declare cam câți ani de temniță au suferit și câte amende au plătit sau vor plăti pentru »lupta« lor, ca să avem măcar mângâierea de-a putea compensa suferințele noastre cu ale lor.

— **Evadat din temniță.** Se anunță din Sătmăreș, că pușcăriașul Stössel Ignác, închis pentru falsificare de cambii, a evadat din temniță de a colo. Ușa temniței a fost aflată închisă, pe coridor erau păzitori, ferestrele intacte — nu se știe deci, pe unde a putut fugi. S'a pornit cercetare.

— **Prelegere cu schiopticonul.** Sâmbătă în 10/23 l. c. în »Casa Națională« din Arad la orele 7 și jum. se va ținea prele-

gere cu schiopticonul. Va prelege dl deputat dietal Vasile Goldiș despre antialcoholism (beție), iar dl profesor preparandial Nicolae Mihulin despre Neapole, insula Capri și alte locuri din Italia. Tot românul de bine e rugat să ia parte! Plugarii să vină cu mic, cu mare!

— **Un conferențiar.** »Viitorul« scrie: Suntem în măsură să dăm o veste bună cetitorilor noștri:

La 18 Noemvrie, cunoscutul și mult gustatul critic literar dela marele ziar parizian, Le Temps, dl Gaston Deschamps, va veni în București pentru a ține o serie de trei conferințe despre: Rolul popoarelor latine în istoria civilizației și noua renaștere latină.

Acest eveniment va bucura de sigur pe toți cei cari apreciază talentul și cultura dlui Gaston Deschamps, care este în același timp și un sincer prieten al Românilor.

— **Un căpitan homosexual.** La garnizoana din Bourges (Franța), a izbucnit un scandal de moravuri, tot așa de rușinos ca și scandalul petrecut de curind în Germania la Potsdam, cu singura deosebire că eroul dela Bourges este, nu un conte sau principe, ci un simplu căpitan.

Imprejurările, în care s'a descoperit scandalul, merită a fi cunoscute. Încă de acum un an circulară fel de fel de zvonuri pe socoteala căpitanului Raynaud, care întreținea cu câțiva din subofițerii și soldații săi, relațiuni așa de familiare, în cât militarii din compania sa erau botezați cu un nume nedemn pentru onoarea lor de oameni.

Săptămâna trecută, soldații din compania căpitanului Raynaud și-au luat inima în dinți și au adresat o plângere la ministerul de război.

Abia sosise plângerea la destinație și generalul Picard a pornit la fața locului.

Toți soldații, unu câte unu, din cei cari au semnat plângerea, au fost chemați în birou, în fața generalului, care acum avea alături pe colonelul regimentului, Famechon.

Declarațiunile, pe cari le-a făcut soldații, au îngrozit pe general și pe colonel.

Căpitanul a fost chemat și interogat, asupra acuzațiunilor ce i-se aduc. Drept orice răspuns, și-a dat demisiunea. Superiorii săi însă, nu s'au mulțumit cu aceasta, ci l-au arestat și trimis la închisoare.

Un exament medical a constatat că Raynaud nu este în toate mințile și că ar trebui să nu fie făcut responsabil de faptele sale.

— **Convocare.** Despărțământul Balázsfalva (Blaj) al reuniunii învățătorilor români aparținători reuniunii învățătorilor gr. cat. de Alsófehér și Fogaras (Alba-Iulia) și (Făgăraș) își va ținea adunarea în senzul §-ului 21 »statute« și al §-ului 9 »Regulamente« în Karácsonfalva (Crăciunel) în 30 Noemvrie n. a. c. la orele 7 a. m. în școala gr. cat. La care să invite cu toată căldura toți membrii fondatori, ordinari și ajutători, domnii preoți în calitate de directori, precum și toți cari doresc binele și înaintarea învățământului nostru național. Nagycserged (Cergăul-mare) 14 Nov. 1907. Dem. Ban, președinte. Iosif Marian, notar.

— **Oseminte de soldați francezi la Constanța.** Cetim în »Le Temps«: »Niște oseminte de soldați francezi, morți de holeră când a avut loc expediția din Dobrogea, pe vremea războiului Crimeei, s'au descoperit de curând la Constanța, dupăcum se întâmplă ori de câteori se fac lucrări de edilitate în acest oraș.

Aceste rămășițe au fost închise în osuarul ridicat de mai de mult în cimitir prin îngrijirea »Amintirei franceze«. Ceremonia, cu un caracter intim, a avut loc în prezența consulului Franței, dl Delage, și a francezilor cari locuiesc în Constanța.

Di Vîrnav, prefectul județului, a venit și d-sa dela sine. El a arătat toată afecțiunea pe care dânsul, fost elev al școlii centrale din Paris, o nutrește către Franța și recunoștința pe care țării lui o datorește acestor soldați, cari prin sacrificiul vieții lor, au contribuit la formarea României contemporane.

— **Nenorocire la o universitate americană:** O mare nenorocire s'a întâmplat la Cambridge, în localul universității Harward.

La universitate urma să se facă, cu solemnitate și în prezența președintelui Roosevelt, instalarea noului președinte al universității.

Cu puțin înainte de sosirea președintelui Roosevelt, tribuna oratorului cu o parte din estrada pe care era așezată, se prăbuși.

Cinci-zece de persoane cari se aflau pe o stradă căzură dela o înălțime de 15 picioare.

Approape toți au fost răniți și o mare panică se produse.

— **Fața fragedă și mâna albă** este de cea mai mare importanță pentru frumusețea femeilor. Astăzi fiecare damă folosește numai cremă Marta și săpun Marta, fiindcă numai aceste s'au adevărit ca adevărat bune în contra pișturilor, petelor de ficat, coșuri, miteseri, roșeața mâinilor. Dă feții și mâinilor frăgezime și culoare albă ca zăpada prețul unui borcan cremă Marta costă 1 cor. o bucată săpun 70 fil. Se poate comanda la singurul preparator: Tórnay Imre și Wachsmann Jenő, drogerie și parfumerie în Szabadka.

— **Kerekes Pál,** împletitorie de ciorapi cu mășina, Arad, Kossuth u. 66.

Economie.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 22 Nov. 1907.

INCHEEREA la 1 ORĂ:

Grâu pe Apr. 1908 (100 klg.)	26:18—26:20
Secară pe Apr.	24:40—24:42
Ovăs pe Apr.	17:44—17:45
Cucuruz pe Mai 1908	15:32—15:34

INCHEEREA la 4 ORE:

Grâu pe Apr.	26:22—26:24
Secară pe Apr.	25:44—24:46
Ovăs pe Apr.	17:46—17:50
Cucuruz pe Maiu 1908	15:36—15:38

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul:

Grâu

De Tisa — — — —	24 K. 50—26 K. 10 fil.
Din comitatul Albei —	24 » 80—25 » 75 »
De Pesta — — — —	24 » 65—25 » 80 »
Bănățenesc — — — —	24 » 70—25 » 50 »
De Bacica — — — —	24 » 85—25 » 65 »
Săcară — — — —	23 » 30—23 » 55 »
Orzul de nutreț, cvalitatea I.	15 » 90—16 » 10 »
» de cvalitatea II —	15 » 70—15 » 90 »
Ovăs » » I —	16 » 85—17 » 15 »
» » » II —	— » — » — »
Cucuruz vechiu	— » — » — »
» nou	14 » 95—15 » 15 »

Concert, petreceri.

Tinerii meseriași români din Lugoj aranjează Duminecă, în 24 Noemvrie a. c. st. n. în localitățile otelului »Concordia« petrecere cu joc.

Comitetul aranjator.

Poșta Administrației.

N. Câmpian, Maidam. Am primit 14 cor. ca abonament până la 1 Ianuarie 1908.

Redactor responsabil Ioan N. Iova.
Editor-jornalist George Nichin.

Dacă târguiți din articolele anunțate în ziarul nostru, vă rugăm ca la comandă să amintiți unde ați cetit aceste anunțuri.

Prima societate de credit funciar român din București. 4

PUBLIKAȚIUNE.

Se aduce la cunoștința generală, că în ziua de 20 Noiembrie st. v. 1907, ora 3 p. m., urmează a se ține licitație la sediul acestei Societăți, prin oferte închise fără drept de supralicitare, pentru arendarea moșiei „Piscul Rusului”, aîn comuna Dăgața, județul Roman, proprietatea acestei Societăți.

Arendarea acestei moșii se face pe termen de 5 ani, cu începere dela 23 Aprilie 1908.

Garanția cerută la licitație este de 1000 lei.

Condițiunile speciale pentru arendarea acestei moșii se pot vedea la Sediul Societății în orice zi de lucru, între orele 11 a. m. până la 6 p. m. Ele fac parte integrantă din contract.

Ofertele trebuiesc făcute pe formularele date de Societate, la care se găesc alăturate condițiunile speciale de arendare.

Arendarea rămâne definitivă numai după aprobarea Consiliului de administrație.

Directiunea.

Un candidat de avocat

află aplicare momentană în cancelaria subscrișului.

Dr. Isaia Ardelean,
advocat, Tenke.

„CRIȘANA“

Societate de economii și credit în Brad.

Gonkurs.

Se publică concurs pentru ocuparea unui post de practicant, dotat cu un salariu anual de 840 coroane.

Reflectanții au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o școală comercială și că posed pe deplin limba română și maghiară și eventual și cea germană.

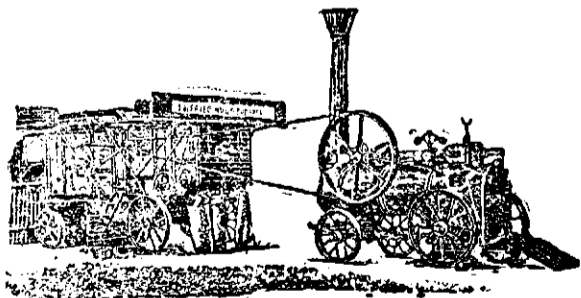
Cei cu praxă de bancă vor fi preferați.

Petițiunile sunt a se înainta până în 15 Decembrie subsemnatei direcțiuni, iar postul e a se ocupa 1 Ianuarie 1908.

După serviciul provizor și neexceptionabil de un an, va fi denumit funcționar definitiv cu salariu anual de 1100 cor., 200 cor. bani de cuartir și tantiema statutară.

Brad, 7 Noiembrie 1907.

Directiunea.



Provisiuni de mașini cu vapor
LOCOMOBILE

făcător de jirezi de paie

în formă întrebuințată și cu dregere

se pot căpăta pe lângă condiții de plătire foarte favorabilă la firma

SEIFRIED HUGÓ

BUDAPEST, V., str. Katona József 17.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARĂ

1906.		1907.	
4 Nov.		27 Oct.	3 Nov.
ACTIV			
121344923	{ 85279923 Reserva metalică Aur . . . 100556070	141996880	141561070
620307	{ 36065000 „ Trate Aur . . . 41005000	376344	438731
81965756	Argint și diverse monete	87584432	93152667
32458536	Portofoliu Român și Străin	36441009	36644491
11999979	{ *) Impr. contra ef. publice . . . 17271100	11999924	11999924
14721335	„ „ „ „ în cont curent 19373391	15806084	15806084
2899824	Fonduri publice	3253121	3253121
5779539	Efectele fondului de rezervă	5923915	5924878
602494	„ „ „ amortisarea imob. și material	640161	640194
673220	Imobili	660732	676364
104461100	Mobilier și Mașini de Imprimerie	104882774	105014024
—	Cheltueli de Administrațiune	—	—
16370217	Deposite libere	25699319	21739453
23312586	„ „ & provizoriu	28782622	26641255
417209816	Compturi curinți	464047317	463492256
—	Copmturi de valori	—	—
12000000	PASIV		—
21621136	Capital	12000000	12000000
3275468	Fond de rezervă	23248305	23329895
272841360	Fondul amortisării imobilelor și material	3519676	3534606
1646498	Bilete de Bancă în circulațiune	316783010	315882090
1364254	Bilete de Bancă în circulațiune	2077070	2077070
104461100	Profituri și perderi	1536482	1654571
—	Dobânzi și beneficii diverse	104882774	105014024
—	Deposite de retras	—	—
417209816	„ „ „ & provizoriu	—	—
—	Compturi curinți	—	—
—	—	464047317	463492256

Scomptul 8%. *) Dobânda 8 1/2%

Haltenberger Béla,

văpsitorie de haine, curățitorie chimică și fabrică de spălat în aburi.

◆◆◆ KASSA. ◆◆◆

Se curăță sau se văpsește cât se poate de frumos, haine de iarnă, blănării, haine de dame, bluse, toalete de bal.

Jachete de piele descolorate, se văpsec într-o culoare închisă trainică.

Gulerile și manșetele, se curăță și se fac albe ca zăpada, fără chlor.

În casuri de doliu, se văpsec imediat hainele în negru.

Firma pune mare preț pe expediarea cât se poate de repede și punctual pe postă și în provincie.

Odăjdii bisericesti, brodăriile se curăță frumos și multă îngrijire.

Pentru desfacerea mai repede!

Caspari Frigyes és Társai

Medgyes (Nagyküküllő m.)

recomandă cu preț redus produsele

școalei de pomi

precum:

pomi cu simburi tari, tufe de agriși și coacăze (ribiszke), smeură, fragi, tufe decorative, vlăstari sălbatici de pomi fructiferi, pentru garduri vii, brazi și trandafiri, etc.

Preț-curent se trimite gratuit la dorință.

Productele de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás stațiune balneară

aranjată din nou

expediază și afară de cartel imediat cantitate cât de mare

ACID-CARBONIC-LICHID

chimicește curat și natural, în lichid din izvoarele de acid carbonic din baia celebră Buziás, pentru prepararea apelor gazease, pentru restauratori și alte scopuri industriale.

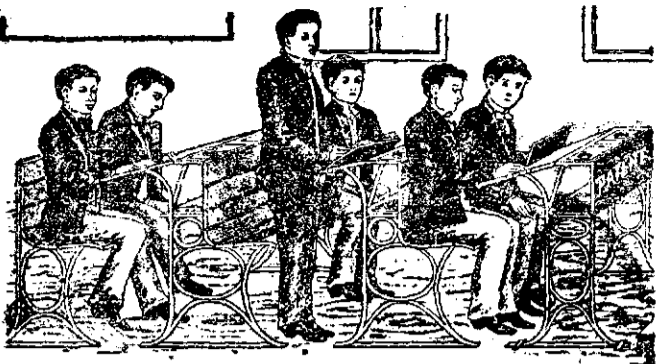
!! Cel mai spornic acid carbonic !!

Extrasul certificatului analizei chimice al institutului de a examina pe cale chimică mâncările și beuturile a. 1907 nr. 4615. „Mirozul și gustul“ e normal. Conținutul de acid carbonic: 99-57%. În urma examinării s'a constatat că aceste corespund pe deplin cerințelor higienii publice și pe baza conținutului carbonic bogat se evaluează de cel mai bun. Cu informații servește prompt:

Biuroul de expedare de produse acid-carbonice și ape minerale al stațiunii balneară Muschong-Buziás în Buziás-Fürdő. (MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI SZÉN-SAV MŰVEK ES ÁSVÁNYVIZEK SZÉTKÜLDÉSI TELEPE BUZIÁSFÜRDŐN).

Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő. Telefon interurban 18.





Bănci de școală

de diferite sisteme, mai ales se recomandă cele solide și ieftine, bănci de școală cu două locuri de șezut

Patent Pfarer I.
Konnerth

acestea au un pult tare, distanță minimală, călimar de cerneală portativ, și un sistem simplu de întors banca, prin ce e ușor de a se curăți școala și se pot comanda în șapte mărimi. Modele se trimit la dorință. Bănci de probă sunt în atelierul de măsur al lui

Nagyszeben, Elisabetgasse 53.

Wilhelm Connerth,

TELEFON Nr. 87.

Schaefer Richard Géza

lăcătuș de edificii, canale și apaducte

Arad, Strada Batthyányi Nro. 17.

Pre gătește din fier bine bătut: grilaje la fluviu, — — trepte, balcoane, și pentru bănci. — —

Primește spre efectuare ori-ce forme de fer, acoperișuri și rame de ferestri, întărind prin fer ferestri și uși. Construcție de apaducte, eșitoare fără miros, pisoare, lavortoare, scâlzi în orice formă și mărime. Aduce și face fântâni cu tragere spre orice scop. Atelier expert. Mare magazin de — — — taburi de piatră smălțuită. — — —

TELEFON Nr. 87.

TRISKA J.

Pianine — Cimbale — Piane Harmonice
în prețul de fabrică se pot căpăta și plătit în rate.
● Se închiriază instrumente. ●
Acordarea sau repararea în loc sau în provincie o săvârșește prompt.

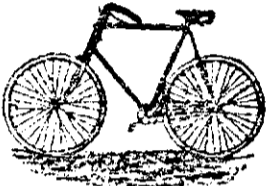
Gel mai mare magazin TRISKA J.
de piane în Ardeal
K. OLOZSVAR
Sétatér-u. 10. (Casa propr.)

NEMECSEK VINCZE Szeged

Valéria-
tér (pala-
tul dr
Gold-
schmiedt)

Au **biciclete** cele mai bine
sosit fabricate.

Mă rog a-mi visita depositul, este isvorul cel mai bun de cumpărat în părțile constitutive și **gumi**, email lăcu și nielatură cu preț moderat. **mașini de cusut SNER** și mașini pentru măiestri. În atelierul meu mechanic fac tot felul de articli de bransa aceasta și anume: **puși**, mașini grăitoare, mașini de brodat, utensilii artistice pentru ingineri și medici, lucruri de arthopedie și de tehnica electrică, telegrafuri de casă și orice fel de transformări.



Se pot cere și solviri în rate.

In atențiunea celor cari zidesc!

Aduc la cunoștința celor interesați, că în ferma mea de zidit din Radnai-ut 22 (telefon 393) și în cancelaria mea de arhitectură (telefon și pentru comitat 264) se pot procura și căpăta

TIGLE (cărămizi)

calitatea cea mai bună arse în cuptorul meu de curând zidit, tot așa **treiste** pentru tovane în cri ce calitate. Primește zidiri de ori ce soi, — planuri și esecutarea lor pe lângă prețurile cele mai moderate. Schițe fac gratuit.

Cu stimă;

Probszt Mihály

zidar și fabricant de țigle. Arad, Str. Ferdinand Nr. 1-a.



Weiszfeiler Sándor, blănar de lux.

B. rassó, str. Kapu nr. 64.

Prăvălie exclusivă de blănuri preparate proprii în mic și mare.

Ține în magazin: Boauri (manșoane, manșete, bunzi, saci de picioare, paltoane scurte, căuist de pele și de stofă asortiment bogat.

— Se primesc comande, transformări, și reparaturi. —

Comandele din provincie se săvârșesc repede și prompt.

Bunzi de călătorit sau de picioare, ile dau împrumut; blănille cumpărate la mine se curăță gratuit.

Cimbale

cu aparat intern de oțel, cu ton fermecător de frumos, cu adjustament plăcut liferează pe lângă rate și cu bani gata

fabrica de instrumente muzicale

a lui
VARGA ÁRPAD

MAKÓ

(Lădița de postă nr. 31)

Preț curent mare și ilustrat se trimite gratis și franco.

Liferantul de lumini de ceară a diecezei catolice din com. Bihor și Silágy.

INTEMEIAT LA 1835.

Frölich József pregătitor de lumini de ceară

NAGYVÁRAD.



Recomandăm în binevoitoarea a onor. public, fabricațiunile sale de lumini de ceară, lumini de ceară de I-a calitate bucată 4-80 Cor. II-a calitate 4 Cor. III-a calitate 3 Cor. — Tot felul de lumini mai mici, albe, galbene sau colorate. — Lumini de ceară pentru cununie, albe și frumos aurite părechea dela 5 Cor. până la 100 Cor. — Cea mai fină tămăie din Egipt, prima 2-40 Cor. secunda 1-80 Cor. tertia 1 Cor. — Cel mai fin oleu destilat de flori în cano de tinichea indeosebi pentru bis erici. Klgr. 96 fil. — Recomand luminile mele pentru altar, pregătite din steariu curat, ce nu picură și nu curg. Și cea mai bagatelă comandă o esecut prompt, pachetare nu se compută și dela 5 Klgr. în sus expedița e francață.

Adjustat cu mașini cu putere electrică.

Miere și ceară galblină cumpăr pe lângă prețurile cele mai mari.